

فصلنامه علمی- پژوهشی مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی
دوره ۱۳، شماره ۳ (پیاپی ۴۴)، پاییز ۱۳۹۷
شاپای چاپی ۵۹۶۸-۲۵۳۵ شاپای الکترونیکی ۵۹۵۵X-۲۵۳۸
<http://jshsp.iaurasht.ac.ir>
صص. ۵۷۷-۵۹۳

تحلیل ابعاد عینی و ذهنی سطح رضایتمندی از شهرک‌های سکونتگاهی مطالعه موردی: (شهرک علی‌اکبر از توابع شهرستان هامون سیستان)

عبدالمجید رضایی کهخا* - دانش آموخته کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه زابل، زابل، ایران
محمودرضا میرلطفی - دانشیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه زابل، زابل، ایران
حمید حیدری مکرر - استادیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه زابل، زابل، ایران
مریم نوری - دانش آموخته کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه زابل، زابل، ایران

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۰۳/۰۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۰۷/۱۳

چکیده

شناسایی عوامل مؤثر در میزان رضایتمندی سکونتی ساکنان، می‌تواند در جهت تحلیل وضع موجود سکونتی، تصمیمات آتی به منظور ارتقای سطح کیفی محدوده‌های سکونتی افراد و جلوگیری از تکرار نواقص در سایر مکان‌ها مؤثر واقع گردد؛ بنابراین هدف از پژوهش حاضر تحلیل ابعاد عینی و ذهنی مرتبط با رضایتمندی از شهرک‌های سکونتگاهی در شهرک علی‌اکبر از توابع شهرستان هامون (سیستان) بوده است. از این رو؛ برای تحقق هدف مورد نظر، ضمن مطالعات اسنادی، طیف گسترده‌ای از شاخص‌های عینی و ذهنی رضایتمندی تعیین و در چارچوب مطالعات میدانی (تکمیل پرسش‌نامه‌ها) مورد بررسی قرار گرفت. طبق سرشماری سال ۱۳۹۰ جامعه آماری این پژوهش ۱۱۲۱ سرپرست خانوار شهرک علی‌اکبر و حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران در سطح ۹۵ درصد اطمینان ($T=1/96$) برابر با ۳۸۸ نفر از سرپرستان خانوار برآورد شده است و در نهایت اطلاعات جمع‌آوری شده به وسیله نرم‌افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. برای محاسبه پایایی پژوهش تعداد ۳۰ پرسش‌نامه در سطح سرپرستان خانوار محدوده مورد مطالعه توزیع گردیده و بر اساس داده‌های جمع‌آوری شده میزان پایایی این پژوهش براساس آزمون آلفای کرونباخ در سطح بالایی (۰/۸۰۹) قرار دارد. نتایج تحقیق حاکی از آن است که میزان رضایتمندی سرپرستان خانوار از شهرک سکونتگاهی علی‌اکبر در حد ضعیف (۱/۸۸) برآورد شده است؛ و میانگین ابعاد ذهنی (۲/۴۹) بوده که نشان از رضایت نسبی ساکنان از ابعاد ذهنی داشته‌اند. همچنین میانگین معیارهای عینی، (۱/۷۷) بوده که نارضایتی (ضعیف) ساکنان را در برداشته است؛ بنابراین اغلب معیارهای رضایتمندی از واحدهای سکونتی در سطح ضعیف قرار گرفته‌اند.

واژگان کلیدی: بعد عینی رضایتمندی، بعد ذهنی رضایتمندی، شهرک سکونتگاهی، شهرک علی‌اکبر، شهرستان هامون

نحوه استناد به مقاله:

رضایی کهخا، عبدالمجید، میرلطفی، محمودرضا، حیدری مکرر، حمید، نوری، مریم. (۱۳۹۷). تحلیل ابعاد عینی و ذهنی سطح رضایتمندی از شهرک‌های سکونتگاهی مطالعه موردی: (شهرک علی‌اکبر از توابع شهرستان هامون سیستان) مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی، ۱۳ (۳)، ۵۷۷-۵۹۳.
http://jshsp.iaurasht.ac.ir/article_545183.html

مقدمه

رضایت و ناراضی‌تبی یکی از رفتارهای عاطفی و فیزیکی انسان است که بازگوکننده برداشت ذهنی او از محیط پیرامونش می‌باشد. هرچه زندگی انسان و محیط اجتماعی- اقتصادی زندگی با آرزوهای فرد سازگاری بیشتری داشته باشد، میزان رضایتمندی او نیز بیشتر خواهد بود و برعکس (Foroughi, 2011: 202). رضایتمندی سکونتگاهی نیز معادل میزان رضایت تجربه شده فرد یا عضوی از یک خانواده از موقعیت سکونتی فعلی خود محسوب شده است (Day & Cray Mc, 1977: 33). در واقع، رضایت از مجتمع‌های سکونتگاهی یکی از موضوعاتی است که اکثراً در زمینه محیط‌های مسکونی مطالعه و ثابت شده است که بخشی از حوزه رضایت از زندگی می‌باشد. با توجه به اینکه ویژگی‌های فردی در ادراک رضایتمندی و یا ناراضی‌تبی از کیفیت محیط سکونتی بی‌تأثیر نیست؛ یکی از تغییرات بزرگ در زندگی انسان‌ها کوچک شدن فضای زندگی است که در اینجا این سؤال مطرح می‌شود که علت اصلی این تغییر و تحولات چیست؟ اصولاً انسان‌ها به لحاظ خواسته‌ها و انگیزه‌های متنوعی که دارند کمتر می‌توانند وضعیت ثابتی را تحمل کنند از این‌رو؛ در طول زندگی خود دست به تغییر و تحول وضعیت‌های موجود زده و موقعیت‌های جدیدی به وجود می‌آورند رمز تغییر و تحولاتی که افراد در وضعیت‌های موجود زندگی خود ایجاد می‌کنند، متفاوت است (Abdul et al, 2010: 19).

نواحی روستایی با توجه به ماهیت تولیدی خود وابستگی زیادی به مسکن دارند. در نواحی روستایی مسکن علاوه بر نقش سرپناه بودن دارای کارکردهای دیگری مانند محل نگهداری دام و انبار محصولات تولیدی شده، مکانی برای فعالیت‌های اقتصادی مانند فرآوری محصولات تولیدی کشاورزی هم است، از طرف دیگر؛ امروزه با توسعه ارتباطات مسکن تا حد زیادی در نواحی روستایی به لحاظ شکل ظاهری، طراحی درونی و تعداد طبقات تغییر کرده است (Ghanbari, 2011: 35)؛ اما این تغییرات همواره مطلوب نبوده و در پاره‌ای از مواقع باعث به وجود آمدن محیط‌هایی شده که انسان را دچار مشکل کرده، به طوری که ملاحظه می‌شود شرایط بشر در سکونتگاه‌های خود در سراسر جهان تنزل یافته و بسیاری از سکونتگاه‌ها، به ویژه سکونتگاه‌های روستایی برای ساکنان موجود و به علاوه ساکنان آینده خود به طور فزاینده‌ای غیرقابل زندگی شده است (Haji Nejad et al, 2011: 64). در واقع؛ محرومیت از خدمات محلی مورد نیاز و نبود شرایط محیط‌زیستی مطلوب در محل زندگی افراد، باعث کاهش فرصت‌های زندگی بهتر برای انسان‌ها می‌شود (Marmot & Staford, 2003: 60). شناسایی عوامل مؤثر در میزان رضایتمندی و ناراضی‌تبی سکونتی ساکنان، می‌تواند در جهت تحلیل وضع موجود، تصمیمات آینده به منظور ارتقای سطح کیفی محدوده‌های سکونتی افراد و جلوگیری از تکرار نواقص در سایر مکان‌ها مؤثر واقع گردد (Khatoon Abadi et al, 2011: 84). چرا که ارزیابی ساکنان از سکونتگاه و محیط‌های سکونتی خود بر میزان جذب و نگهداشت آن‌ها در سکونتگاه‌های خود مؤثر است و به‌عنوان یکی از عوامل مهم تاثیرگذار بر حرکات جمعیتی، به ویژه در مناطق روستایی و درون شهری مطرح می‌شود، حرکات جمعیتی در سطوح مختلف بین‌المللی، ملی، منطقه‌ای و محلی تحت تأثیر سلسله مراتبی از نیازها و توقعاتی است که در مراحل مختلف زندگی انسان برای بهتر زیستن مطرح می‌شود (Pourahmad et al, 2011: 18).

جهت ارزیابی رضایتمندی ساکنان مناطق و نواحی مختلف از پروژه‌های اجرایی و خدمات ارائه‌شده به آن‌ها می‌توان از مدل‌های مختلفی استفاده کرد. بر اساس نوعی تقسیم‌بندی، مدل‌های اندازه‌گیری رضایتمندی استفاده‌کنندگان از خدمات به دو نوع "عینی و ذهنی" تقسیم‌بندی می‌شوند (Ganpat et al, 2014: 14). در واقع؛ شاخص‌های ذهنی از پیمایش ادراکات، ارزیابی‌ها و رضایت ساکنان از زندگی به دست می‌آیند، در حالی که شاخص‌های عینی مربوط به حقایق قابل مشاهده هستند که غالباً از داده‌های ثانویه به دست می‌آیند مربوط است (Khadem Al-Husseini et al, 2010: 46).

در این راستا؛ تحقیق حاضر درصدد تحلیل سطح رضایتمندی روستاییان از شهرک‌های سکونتگاهی در مجتمع شهرک علی اکبر با استفاده از مدل‌های عینی و ذهنی بوده است. از این‌رو فرضیه‌های اصلی تحقیق عبارت خواهد بود از:

- بین ویژگی‌های مختلف فردی- اجتماعی ساکنین شهرک سکونتگاهی علی اکبر و میزان رضایتمندی از این شهرک رابطه وجود دارد.
- بین طراحی شهرک سکونتگاهی علی اکبر و میزان رضایتمندی ساکنین از آن‌ها رابطه وجود دارد.
- به نظر می‌رسد با توجه به سنت کهن منطقه مسائل اجتماعی سهم بیشتری از رضایتمندی ساکنان شهرک را دارد.

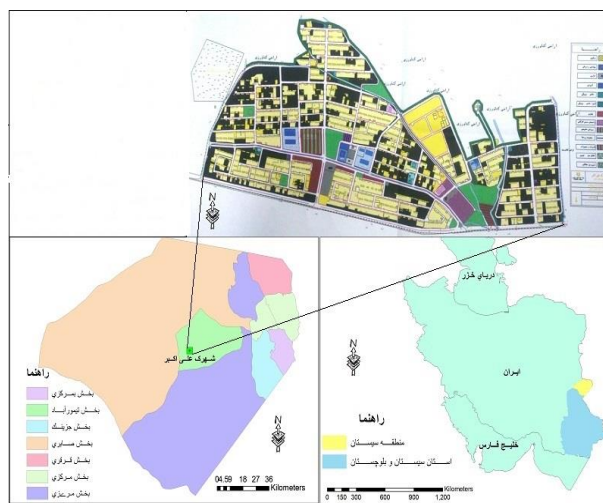
در بخش پیشینه تحقیق، بررسی و مرور نوشتارهای مربوط به میزان رضایت از محل سکونت نشان می‌دهد درک میزان رضایت هر شخص در شرایط مختلف شخصی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و فیزیکی متفاوت است (Van Paul, 1997: 22).

همچنین، می‌توان گفت که عوامل تعیین‌کننده رضایت هر فرد از محل زندگی‌اش (مسکنی که در آن زندگی می‌کند) به عوامل مختلفی از جمله عوامل رفاهی، بهداشتی، کالبدی و تأسیسات بستگی دارد. مطالعات انجام شده در زمینه بررسی رضایتمندی روستاییان مربوط به کیفیت زندگی، سرمایه اجتماعی، سنجش شاخص‌های توسعه و غیره است و مطالعات معدودی با عنوان رضایتمندی روستاییان از محیط سکونتگاهی و به‌ویژه مسکن انجام شده که در ادامه به نتایج چند پژوهش صورت گرفته اشاره شده است: اوریل و همکاران (۲۰۱۳) به رابطه بین طراحی ساختمان و کیفیت زندگی در مراقبت‌های اضافی طرح‌های مسکن در انگلستان پرداختند در این مقاله با استفاده از رگرسیون خطی چند سطحی ارزیابی در ۱۲ حوزه مرتبط محیط زندگی افراد مسن در چند حوزه همچون کنترل و استقلال پرداخته شد نتایج نشان‌دهنده آن است که رابطه معناداری بین چند جنبه از طراحی ساختمان و کیفیت زندگی وجود دارد و طراحی ساختمان با کیفیت خوب زندگی ساکنان در ارتباط است. ایبیم و آدو (۲۰۱۳) به مطالعه‌ای تحت عنوان رضایت مسکونی در مسکن عمومی در نیجریه پرداختند. اطلاعات از ۴۵۲ خانوار جمع‌آوری و با استفاده از تحلیل رگرسیون مورد بررسی قرار گرفت. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که پاسخ‌دهندگان به‌طور کلی از شرایط مسکن خود ناراضی بودند، اما سطح رضایت با ویژگی‌های واحد مسکونی از امکانات و خدمات بالاتر بود. سئونگتون و کریستین (۲۰۰۹)، پژوهشی در ایالت ایوا آمریکا، به بررسی روابط بین مسکن و رضایت، دلبستگی جامعه و رضایت جامعه و مکانیسم‌های پیچیده در پیش‌بینی رضایت اجتماعی جوامع در میان ساکنان در مناطق روستایی پرداخته‌اند. نتایج این مطالعه نفوذ و نقش دلبستگی به جامعه (تعلق اجتماعی) را به رضایت از مسکن تأیید می‌کند. فلئوری باهی و همکاران (۲۰۰۸)، در تحقیقی به بررسی عوامل تأثیرگذار بر میزان رضایت از محیط پرداخته‌اند. در این تحقیق چهار دسته عوامل شامل تصور از محیط اجتماعی دسترسی به خدمات، فضای سبز و روابط اجتماعی مورد سنجش قرار گرفتند. هر یک از این عوامل به شاخص‌هایی تقسیم شده است که وجود فضای سبز عمومی با ۰/۷۸۵ نوع مردمی که روزانه با آن‌ها برخورد می‌شود با ۰/۷۵۵ کیفیت فضای سبز محیط با ۰/۷۳۴ به ترتیب بیشترین همبستگی را با میزان رضایت از محیط داشته‌اند. مک کریا و دیگران (۲۰۰۶) در پژوهشی با عنوان "نقاط قوت ارتباط بین شاخص‌های عینی و ذهنی کیفیت زندگی شهری چیست؟" رویکردی تازه و بدیع را در چگونگی سنجش کیفیت زندگی شهری در ادبیات مربوط تدوین کردند؛ با هدف تدوین رویکردی نوین در سنجش کیفیت زندگی شهری است. در این پژوهش مشخص شد که رابطه ضعیفی میان شاخص‌های عینی و شاخص‌های ذهنی وجود دارد. از طرف دیگر نمی‌توان اقدام‌های شهرسازی را براساس نتایج کیفیت زندگی شهری و تنها با استفاده از یک نوع شاخص (عینی یا ذهنی) اولویت‌بندی کرد؛ بلکه باید ارتباط بین این دو دسته شاخص و تأثیرگذاری آن‌ها بر کیفیت زندگی شهری، به‌طور مداوم تحلیل شود. چودھاری (۲۰۰۵) معتقد است معیارهایی چون مساحت فضا، تعاملات اجتماعی، امنیت، تأسیسات زیربنایی، ارتباط با دنیای اطراف، فعالیت‌های شهری و فضای باز طبیعی تأثیر فراوانی در شکل‌گیری حس رضایت از محیط مسکونی داراست. لیو (۱۹۹۹) رضایت مسکونی را در املاک مسکن در هنگ‌کنگ مطالعه کرده است. این مقاله با هدف عوامل مؤثر بر هر دو سطح فیزیکی و اجتماعی مؤثر بر رضایت مسکونی در میان ساکنان منطقه مسکونی انتخاب شده در هنگ‌کنگ پرداخته و بر روی داده‌ها نیز تحلیل عاملی و رگرسیون چندگانه انجام شده است. نتایج نشان داد که پوشش سیستماتیک وسیع‌تری از موضوع باید از طریق تحقیق و تشخیص فرایند ارزیابی ساختمان در هنگ‌کنگ انجام شود. در پژوهش‌های داخلی؛ نتایج یافته‌های پژوهش رحمتی و جمشیدی (۱۳۹۴) با عنوان ارزیابی کیفیت زندگی در روستاهای ادغام شده در شهر یزد و بررسی ارتباط میان شاخص‌های عینی و ذهنی کیفیت زندگی در روستاهای ادغام شده در شهر یزد نشان از آن دارد که بر اساس دیدگاه جامعه نمونه، به‌طور کلی، میزان رضایت در همه ابعاد مورد بررسی، کیفیت زندگی (اجتماعی، اقتصادی، محیطی و کالبدی) پایین‌تر از حد متوسط ارزیابی شده و تنها در تعدادی از گویه‌ها، از جمله امنیت اماکن عمومی، میزان وقت آزاد، تسهیلات مناسب منزل و وضعیت زیرساخت‌ها، میزان رضایت ساکنان تا حدودی بالاتر از متوسط ارزیابی شده است. فتحی و همکاران (۱۳۹۴)، در پژوهشی به ارزیابی رضایتمندی ساکنین از کیفیت محیطی مسکن روستایی در دو بافت قدیم و جدید بر اساس متغیرهای ۲۸ گانه با در نظر گرفتن ابعاد کالبدی، اجتماعی و اقتصادی، از طریق آزمون‌های آماری اعم از آزمون همبستگی پیرسون، آزمون دو نمونه‌ای مستقل و تحلیل واریانس یک‌طرفه پرداختند. نتایج پژوهش به دست آمده، بیانگر این است که میانگین نمره رضایتمندی از کیفیت محیطی مسکن به دست آمده در بافت قدیم و جدید تاحدی یکسان بوده و علی‌رغم تحولات به وجود آمده در مسکن روستایی در سال‌های اخیر این تغییرات چندان رضایت‌بخش نبوده است. ذبیحی و همکاران (۱۳۹۰)، رابطه بین میزان رضایت از مجتمع‌های مسکونی و تأثیر مجتمع‌های

مسکونی بر روابط انسان را مورد بررسی قرار داده‌اند. نتایج به دست آمده، حاکی از وجود رابطه قوی بین رضایت از یک مجتمع و تأثیر آن بر روابط افراد بود. رفیعیان و همکاران (۱۳۸۸)، در مقاله‌ای به بررسی میزان رضایتمندی شهروندان از محیط‌های سکونتی شهری پرداختند. داده‌های مورد نیاز آنان با استفاده از شاخص سازی علمی، جمع‌آوری و مورد تحلیل قرار گرفت. نتایج حاصله از مجموع شاخص‌های محاسباتی بیانگر ارزش رضایتمندی متوسط ساکنان نواب (۵ < ۲۰۹۵ < ۱) با میانه نظری ۳ از محیط سکونتی‌شان بوده است. از بین مؤلفه‌های تحلیلی، مؤلفه روابط همسایگی در حد متوسط (۵ < ۲۰۹۵ < ۱) برآورد گردیده و ساکنین از سایر مؤلفه‌های محاسباتی (شامل تسهیلات مجتمع، بهداشت مجتمع، دید و منظر، ویژگی‌های کالبدی) اظهار نارضایتی کرده‌اند. حاجی نژاد و همکاران (۱۳۸۹)، متغیرهای فردی مؤثر بر رضایتمندی شهروندان از کیفیت محیط زندگی را در بافت قدیم و جدید شیراز بررسی کرده‌اند. یافته‌های تحقیق حاکی از تأثیرپذیری شدید میزان رضایتمندی شهروندان از کیفیت محیط شهری، از متغیرهای میزان تحصیلات است، به گونه‌ای که آن را به‌عنوان مهم‌ترین متغیر تأثیرگذار در ادراک محیطی مطرح کرده‌اند. در میان عوامل شانزده‌گانه کیفیت محیط نیز عامل ساختمان‌ها بیشترین تأثیرپذیری را از متغیرهای اقتصادی، اجتماعی و کالبدی داشته است.

روش پژوهش

شهرک علی‌اکبر در عرض جغرافیایی ۳۰ درجه و ۵۷ دقیقه و طول جغرافیایی ۶۱ درجه و ۱۹ دقیقه در ارتفاع ۴۸۰ متری از سطح دریا واقع شده است و از نظر تقسیمات سیاسی- اداری شهر علی‌اکبر در شهرستان هامون قرار گرفته است شهرستان هامون یکی از پنج شهرستان منطقه سیستان و در محدوده جنوب و جنوب غربی این منطقه واقع شده است. (Zaboli, 2012: 83-86). سیستان از نظر زمین‌شناسی یک دشت آبرفتی هموار و نسبتاً مسطح است که سببی ملایم از جنوب شرقی به شمال غربی دارد (Jalilvand & Jalilvand, 2011:2). پست‌ترین نقطه دشت سیستان دارای ارتفاع ۴۳۰ متر بوده و حداکثر اختلاف اراضی ۱۶۰ متر است (Tehran Sahab Consulting Engineers, 1992: 12). قرارگیری منطقه منحصر به فرد اکولوژیکی هامون به عنوان یک تالاب بین‌المللی در این دشت اهمیت خاصی به آن بخشیده است (Khosravi, 2010:69). رودخانه هیرمند در مرز مشترک ایران و افغانستان از طریق انشعاب پربان مشترک و رودخانه سیستان به هامون‌ها متصل می‌شود (Fayyaz, 2005: 59). این رود منبع اصلی تأمین آب سیستان و در حقیقت شاه‌رگ حیاتی آن است Sistan & Baluchestan Statistical Yearbook, 2009: 4). سیستان با پتانسیل بالایی که جهت وقوع این بلای طبیعی یعنی سیل دارد. در گذشته، بین سال‌های ۷۰-۱۳۶۹ شاهد چنین حادثه مهیبی بوده است که بر اثر آن خسارات زیادی بر سکونتگاه‌های روستایی منطقه سیستان وارد شد (Zia Tavana et al, 2010: 49). یکی از سیاست‌هایی که دولت در گذشته برای جبران خسارات ناشی از سیل در منطقه سیستان نموده، اقدام به ایجاد شهرک و ادغام روستاهای حاشیه رودخانه هیرمند در روستاهای دورتر از مسیر این رودخانه بوده است، شهرک علی‌اکبر هم از تجمیع چند روستا در پی وقوع سیل بوجود آمد.

شکل ۱. موقعیت جغرافیایی منطقه مورد مطالعه

همان طور که در جدول (۱) مشاهده می‌شود ۲۷/۸۹ درصد ساخت‌وسازها در شهرک علی‌اکبر نوساز و متناسب جهت زندگی مطلوب می‌باشند. ۶۳/۵۰ درصد قابل قبول و نیاز به تعمیر جزئی دارند، ۵/۴۷ مرمتی و نیاز به تعمیر اساسی، ۲/۹۶ در حال ساخت، ۰/۱۸ درصد مخروبه می‌باشند.

جدول ۱. کیفیت ابنیه

کیفیت	تعداد	درصد تعداد	مساحت	درصد از مساحت
نوساز و متناسب	۳۱۱	۲۷/۸۹	۱۴۵۳۴۲	۲۰/۲۹
قابل قبول و نیاز به تعمیر جزئی	۷۰۸	۶۳/۵۰	۴۳۰۲۹۷	۶۰/۰۸
مرمتی و نیاز به تعمیر اساسی	۶۱	۵/۴۷	۳۹۰۸۵	۵/۴۶
در حال ساخت	۳۳	۲/۹۶	۱۰۰۲۶۵	۱۴/۰۰
مخروبه	۲۲	۰/۱۸	۱۲۲۲	۰/۱۷
جمع	۱۱۱۵	۱۰۰/۰۰	۷۱۶۲۱۱	۱۰۰/۰۰

Source: Arastan Consulting Engineers, 2012: 7

این پژوهش از لحاظ هدف از نوع کاربردی و از حیث روش تحقیق، توصیفی - تحلیلی می‌باشد و با توجه به ماهیت موضوع و شاخص‌های مورد بررسی، رویکرد حاکم بر این پژوهش از نوع پیمایشی با استفاده از پرسش‌نامه و مصاحبه رو در رو با سرپرستان خانوار شهرک سکونتگاهی علی‌اکبر است. مفهوم اعتبار (روایی) به این سؤال پاسخ می‌دهد که ابزار اندازه‌گیری تا چه حد خصیصه موردنظر را می‌سنجد. برای محاسبه پایایی پژوهش تعداد ۳۰ پرسش‌نامه در سطح سرپرستان خانوار محدوده مورد مطالعه توزیع گردیده و بر اساس داده‌های جمع‌آوری شده میزان آلفای کرونباخ برای هر یک از ابعاد پژوهش به شرح زیر به دست آمده است جدول (۲)، آلفای کرونباخ ابعاد عینی و ذهنی را نشان می‌دهد.

جدول ۲. نتایج آلفای کرونباخ ابعاد عینی و ذهنی تحقیق

ابعاد	آلفای کرونباخ
عینی	۰/۸۰۳
ذهنی	۰/۷۲۵

جامعه آماری این پژوهش ۱۱۲۱ سرپرست خانوار شهرک علی‌اکبر طبق سرشماری سال ۱۳۹۰ می‌باشد (Statistical Center of Iran) و حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران در سطح ۹۵ درصد اطمینان ($T=1/96$) برابر با ۳۸۸ نفر از سرپرستان خانوار برآورد شده است. تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز با استفاده از نرم‌افزار SPSS و روش‌های آماری همچون آزمون کای اسکور تحلیل همبستگی اسپیرمن، آزمون t تک نمونه‌ای و تحلیل رگرسیون خطی انجام شده است؛ و در نهایت، با توجه به یافته‌های تحقیق نتیجه‌گیری و پیشنهادات ارائه شد. برای آشنایی هرچه بیشتر با نمونه آماری انتخاب شده و یا به عبارت دیگر، پاسخگویان به سؤال‌های پرسش‌نامه، از آمار توصیفی استفاده می‌گردد. در این قسمت به بررسی خصوصیات فردی، همچون: سن، جنس، تحصیلات، تأهل پاسخ‌دهندگان پرداخته شده است.

ترکیب سنی پاسخگویان در شهرک علی‌اکبر گویای آن است که کمترین سن پاسخگویان ۶۰ سال به بالا و بیشترین آن‌ها مربوط به ۳۱-۴۰ سال با میانگین ۴۸/۲ درصد بوده است که از این تعداد اطلاعات جدول (۲) نشان می‌دهد که از این تعداد ۷۶ درصد را مردان و ۲۰/۹ درصد را زنان تشکیل می‌دادند جدول (۳). توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب گروه سنی را نشان می‌دهد.

جدول ۳. توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب گروه سنی

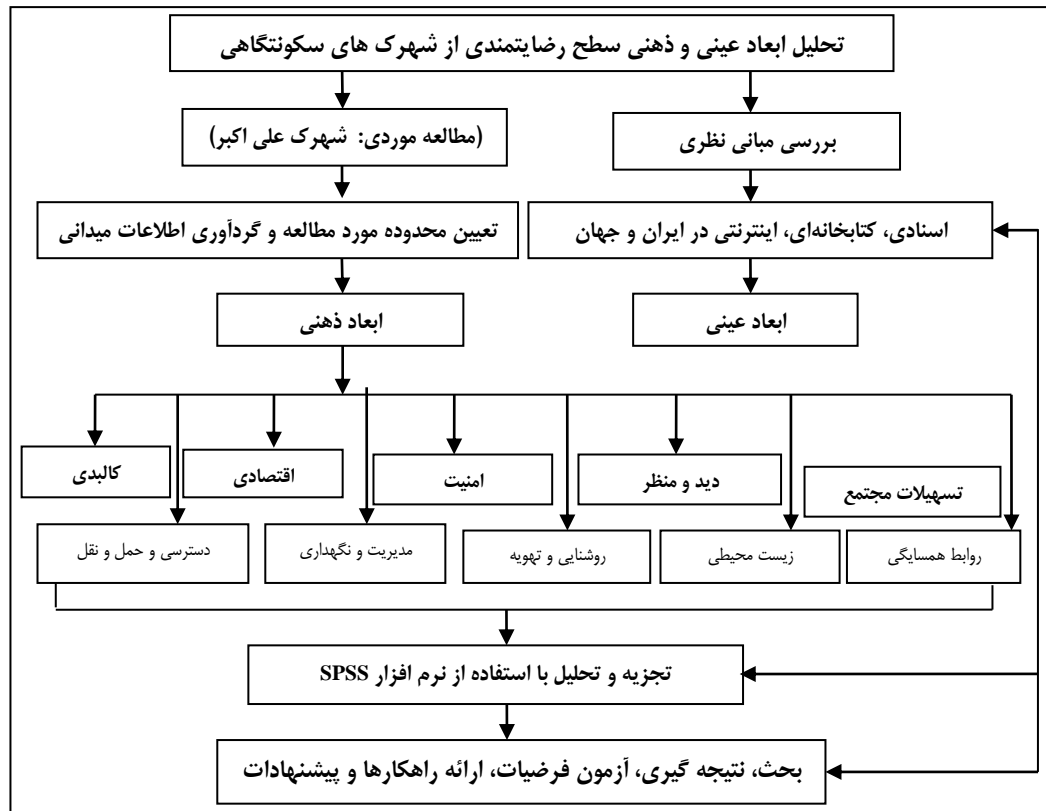
توزیع سنی	فراوانی	درصد
۲۰-۳۰	۱۵۶	۴۰/۲
۳۱-۴۰	۱۸۷	۴۸/۲
۴۱-۵۰	۲۳	۵/۹
۵۱-۶۰	۱۹	۳/۹
بالای ۶۰ سال	۳	۰/۸
کل	۳۸۸	۱۰۰/۰

بررسی سطح تحصیلات نشان‌دهنده آن است که بیشترین فراوانی در میان افراد پاسخ‌دهنده مربوط به گروه بی‌سواد بوده است و کمترین فراوانی در گروه تحصیلی سیکل و دکترا گزارش داده‌اند. همچنین از لحاظ تأهل بیشترین درصد پاسخگویان ۸۴/۲ درصد وضعیت تأهل خود را متأهل و کمترین درصد پاسخگویان ۱۵/۸ درصد نیز وضعیت خود را مجرد گزارش کرده‌اند. مهم‌ترین و مفیدترین راه برای طبقه‌بندی متغیرها و نقشی که در تحقیق به عهده‌دارند، تقسیم آن‌ها به دو نوع متغیرهای مستقل و متغیرهای وابسته است. از آنجا که تحلیل رضایتمندی به‌راحتی امکان‌پذیر نمی‌باشد، از تکنیک شاخص‌سازی جهت سنجش این فاکتور استفاده گردید؛ که این متغیرها در تحقیق حاضر در جدول (۴) آمده است. همچنین مدل مفهومی تحقیق در شکل (۲) آورده شده است.

جدول ۴. تعریف عملیاتی متغیرهای عینی و ذهنی تحقیق

ابعاد ذهنی	ابعاد عینی	
امنیت	دید و منظر	تسهیلات مجتمع
امنیت واحد مسکونی	نحوه تفکیک و جداسازی عرصه‌های عمومی و خصوصی در واحد مسکونی	امکانات موجود در مجتمع شامل امکانات بهداشتی و درمانی
امنیت و آرامش	چشم‌اندازهای قابل رؤیت از داخل به‌خارج واحد مسکونی	امکانات موجود در مجتمع شامل امکانات ورزشی و تفریحی
روابط همسایگی (اجتماعی)	رنگ فضاها	امکانات موجود در مجتمع: خدمات پستی، آتش‌نشانی و پارکینگ
همکاری همسایه‌ها نسبت به مسائل همگانی زندگی مجتمع نشینی	کالبدی	مدیریت ساختمان
جابجایی همسایه‌ها در واحدهای اجاره‌ای	ابعاد واحد مسکونی	امکانات زیرساختی موجود در مجتمع شامل آب، برق، گاز، تلفن و ...
تأثیرات مثبت رفتار شما با دیگران در این واحد مسکونی	تعداد اتاق‌های در دسترس	دسترسی و حمل‌ونقل
تأثیرات مثبت در روابط شما با همسایگان	تعداد واحدهای موجود در مجتمع	نحوه دسترسی مجتمع و متصل شدن به راه‌های اصلی
درون‌گرایی و سادگی مجتمع با توجه فرهنگ کهن و اسلامی بومی	ارتفاع سقف واحدهای مسکونی	مسیرهای دسترسی به واحد مسکونی: آسانسور، راه‌پله، راه روها و ...
حجاب بودن اندرونی خانه و حفظ حرمت با توجه به تعالیم اسلام	روشنایی و تهویه	نحوه دسترسی به حمل‌ونقل عمومی
ارتباط با منطقه قبلی خود	روشنایی فضاها عمومی	دسترسی مجتمع به خدمات، تسهیلات و کاربری‌های مهم
رضایت از همسایه‌ها و رفت و آمدهایی آن‌ها	تهویه طبیعی واحد مسکونی	مدیریت و نگهداری
زیست‌محیطی	نور طبیعی واحد مسکونی	وضعیت پاکیزگی اماکن عمومی در داخل مجتمع
سکوت و آرامش صوتی مجتمع مسکونی	زیست‌محیطی	وضعیت دفع زباله و پسماند
	فضای سبز مسکونی	وضعیت تراکم جمعیت در داخل مجتمع
	وضعیت جریان هوا و باد مناسب به‌داخل واحد مسکونی	اقتصادی
		درآمد حاصل از فعالیت کشاورزی
		وضعیت کار اشتغال و بازار کار
		هزینه خرید واحدهای مسکونی
		تسهیلات وام مسکن
		فاصله از زمین کشاورزی
		زندگی در مجتمع و دوری از زمین کشاورزی

در این پژوهش به منظور تعیین میزان رضایتمندی از شهرک سکونتگاهی محدوده مورد مطالعه، دو مرحله اساسی را به کار گرفته‌ایم: مرحله نخست، برای تعیین ارتباط بین معیارهای پژوهش و وضعیت رضایتمندی از مجتمع مسکونی شهرک علی اکبر، از آزمون کای اسکوئر استفاده شده است. همان‌طوری که در جدول (۵) مشاهده می‌شود، بین زیر معیارهای امکانات ورزشی و تفریحی، دسترسی مجتمع به خدمات، تسهیلات و کاربری‌های مهم شهری، هزینه خرید واحدهای مسکونی، ابعاد واحد مسکونی و ارتفاع سقف واحدهای مسکونی در سطح ۹۸ و ۹۷ درصد و سایر متغیرهای مؤثر بر سازه رضایتمندی با میزان رضایتمندی از شهرک سکونتگاهی محدوده مورد مطالعه در سطح ۹۹ درصد رابطه بسیار معناداری برقرار نموده است و سپس میانگین مربوط به زیر معیارها با هم جمع شده و بر تعداد آن‌ها تقسیم شده و در نهایت میانگین مربوط به هر کدام از معیارهای اصلی سازه رضایتمندی محاسبه شده است. به‌عنوان مثال میانگین رضایتمندی از معیار دسترسی و حمل و نقل عدد ۱/۷۲۵ است. شکل (۳) ارتباط بین معیارهای پژوهش و سطح رضایتمندی از شهرک علی اکبر با استفاده از آزمون کای اسکوئر را نشان داده است.

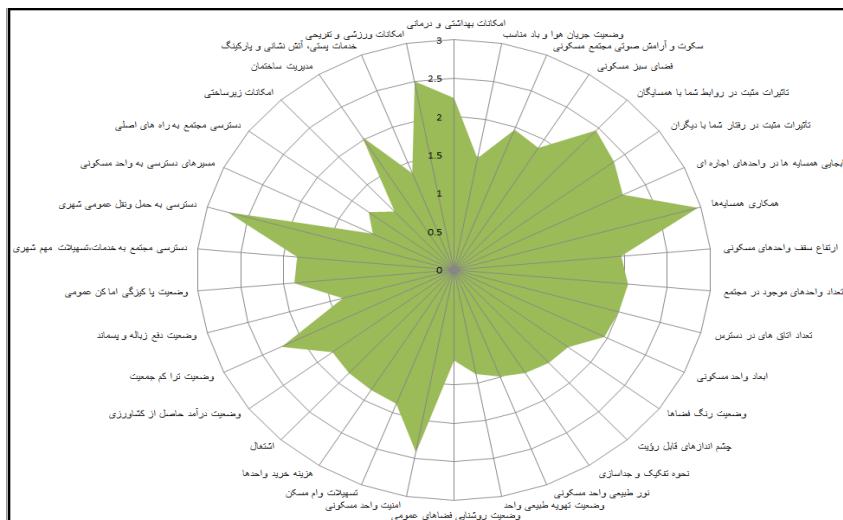
شکل ۲. مدل مفهومی پژوهش

یافته‌ها و بحث

جدول ۵. ارتباط بین معیارهای پژوهش و سطح رضایتمندی از شهرک علی اکبر با استفاده از آزمون کای اسکوئر

معیارها و زیر معیارهای تحقیق	میانگین	کای اسکوئر	درجه آزادی	درصد معنی داری
تسهیلات شهرک				
امکانات بهداشتی و درمانی	۲/۲۴	۲۲/۸۰۵	۲	۰/۰۰۰
امکانات ورزشی و تفریحی	۲/۵۰	۴۰۷/۶۷۵	۱	۰/۰۱۲
خدمات پستی، آتش‌نشانی و پارکینگ	۱/۳۵	۲۱۷/۹۲۵	۲	۰/۰۰۰
مدیریت ساختمان	۲/۰۴	۳۶۸/۲۲۰	۲	۰/۰۰۰
امکانات زیرساختی موجود در مجتمع شامل آب، برق، گاز، تلفن و ...	۱/۰۳	۱۸۲/۹۶۰	۲	۰/۰۰۰
مجموع میانگین	۱/۸۳۲			
دسترسی و حمل‌ونقل				
دسترسی مجتمع و متصل شدن به راه‌های اصلی	۱/۲۵	۱۹۱/۶۶۰	۱	۰/۰۰۴
مسیرهای دسترسی به واحد مسکونی شامل آسانسور، راه‌پله، راه روها و	۱/۰۶	۹۹/۷۰۵	۱	۰/۰۰۰
دسترسی به حمل‌ونقل عمومی شهری	۲/۷۵	۲۵/۸۰۵	۲	۰/۰۰۰
دسترسی مجتمع به خدمات، تسهیلات و کاربری‌های مهم شهری	۱/۸۴	۴۵۷/۶۷۵	۱	۰/۰۱۲
مجموع میانگین	۱/۷۲۵			
مدیریت و نگهداری				
وضعیت پاکیزگی اماکن عمومی در داخل مجتمع	۱/۸۷۳	۴۶۸/۲۲۰	۲	۰/۰۰۰
وضعیت دفع زباله و پسماند	۱/۳۵	۱۶۲/۲۹۰	۲	۰/۰۰۰
وضعیت تراکم جمعیت در داخل مجتمع	۲/۲۵	۲۰۸/۵۴۰	۲	۰/۰۰۰
مجموع میانگین	۱/۸۲۴			
اقتصادی				
وضعیت درآمد حاصل از فعالیت کشاورزی	۱/۷۸	۴۳/۲۰۰	۱	۰/۰۰۰

۰/۰۰۰	۲	۸۳۴/۸۰۰	۱/۸۲	اشتغال
۰/۰۲۱	۲	۲۱۹/۲۲۵	۱/۸۴	هزینه خرید واحدهای مسکونی
۰/۰۰۰	۲	۶۱/۴۳۵	۱/۸۷	تسهیلات وام مسکن
			۱/۸۲۷	مجموع میانگین
				امنیت
۰/۰۰۰	۲	۱۲/۸۰۵	۲/۴۲	امنیت واحد مسکونی
			۲/۴۲	مجموع میانگین
				روشنایی و تهویه
۰/۰۰۰	۲	۲۱۷/۹۲۵	۱/۱۸	وضعیت روشنایی فضاهای عمومی
۰/۰۰۰	۲	۳۸۸/۲۲۰	۱/۳۸	وضعیت تهویه طبیعی واحد مسکونی
۰/۰۰۰	۲	۲۸۲/۹۶۰	۱/۴۹	نور طبیعی واحد مسکونی
			۱/۳۵	مجموع میانگین
				دید و منظر
۰/۰۰۴	۱	۱۸۱/۶۶۰	۱/۵۸	نحوه تفکیک و جداسازی عرصه‌های عمومی و خصوصی
۰/۰۰۰	۱	۲۰۸/۲۰۰	۱/۶۴	چشم اندازهای قابل‌رؤیت از داخل به خارج واحد مسکونی
۰/۰۰۰	۲	۱۵۴/۸۰۰	۱/۶۷	وضعیت رنگ فضاها
			۱/۶۳	مجموع میانگین
				کالبدی
۰/۰۲۱	۲	۷۱/۴۳۵	۱/۹۶	ابعاد واحد مسکونی
۰/۰۰۰	۱	۹۰۱/۶۹۵	۲/۰۰	تعداد اتاق‌های در دسترس
۰/۰۰۰	۲	۲۰۲/۸۰۵	۲/۰۴	تعداد واحدهای موجود در مجتمع
۰/۰۱۲	۱	۴۶۷/۶۷۵	۱/۹۶	ارتفاع سقف واحدهای مسکونی
			۱/۹۹	مجموع میانگین
				روابط همسایگی (اجتماعی)
۰/۰۰۰	۲	۳۱۷/۹۲۵	۲/۹۶	همکاری همسایه‌ها نسبت به مسائل همگانی زندگی آپارتمانی
۰/۰۰۰	۲	۵۸۲/۹۶۰	۲/۲۰	جایجایی همسایه‌ها در واحدهای اجاره‌ای
۰/۰۰۰	۲	۶۶۸/۵۴۰	۲/۳۴	تأثیرات مثبت در رفتار شما با دیگران
۰/۰۰۴	۱	۷۹۱/۶۶۰	۲/۴۶	تأثیرات مثبت در روابط شما با همسایگان
			۲/۴۹	مجموع میانگین
				زیست‌محیطی
۰/۰۰۰	۲	۱۳۴/۸۰۰	۱/۸۷	فضای سبز مسکونی
۰/۰۰۰	۲	۲۰۹/۲۲۵	۱/۹۶	سکوت و آرامش صوتی مجتمع مسکونی
۰/۰۰۰	۱	۸۳۸/۲۰۰	۱/۴۸	وضعیت جریان هوا و باد مناسب به داخل واحد مسکونی
			۱/۷۷	مجموع میانگین

شکل ۳. میانگین هر کدام از معیارهای پژوهش و رضایتمندی از شهرک سکونتگاهی علی اکبر

مرحله دوم: به منظور به دست آوردن وضعیت رضایتمندی سرپرستان خانوار از مجتمع مسکونی، از آزمون t تک نمونه‌ای استفاده شده است. جدول (۶) نتایج حاصل از آزمون معیارها و زیر معیارهای محاسبه شده براساس آزمون تی تک نمونه ای را برای کلیه متغیرهای زیست محیطی، فضای کالبدی، تسهیلات، دسترسی و حمل‌ونقل، مدیریت و نگهداری، وضعیت اقتصادی، امنیت، روشنایی و روابط همسایگی را نشان می‌دهد.

جدول ۶. آزمون تی تک نمونه‌ای پیرامون تأثیر متغیرهای تحقیق بر میزان رضایتمندی

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	اشتباه معیار	مقدار T	درجه آزادی	سطح معنی‌داری
شرایط زیست محیطی	۳/۵۵۶۷	۱/۸۸۵۲۹	۱/۰۴۴۹۴	۷۹/۱۳۶	۳۸۷	۰/۰۰۰
دید و منظر	۳/۳۹۵۲	۱/۹۸۲۲۸	۱/۰۴۹۸۷	۶۸/۱۲	۳۸۷	۰/۰۰۰
فضای کالبدی	۳/۲۰۱۶	۱/۱۵۸۶۱	۱/۰۵۸۹۰	۵۴/۳۶۰	۳۸۶	۰/۰۰۰
تسهیلات	۳/۱۰۱۹	۱/۹۱۸۴۵	۱/۰۴۶۶۳	۶۶/۵۲	۳۷۸	۰/۰۰۰
دسترسی و حمل‌ونقل	۳/۴۹۳۳	۱/۸۶۳۶۹	۰/۴۳۸۵	۷۹/۶۷۱	۳۸۷	۰/۰۰۰
مدیریت و نگهداری	۳/۰۸۰۵	۱/۰۶۱۱۴	۱/۰۵۳۸۷	۱۸/۵۷	۳۸۷	۰/۰۰۰
وضعیت اقتصادی	۳/۱۶۸۰	۱/۹۰۴۹۳	۱/۰۴۵۹۴	۶۸/۹۵	۳۸۷	۰/۰۰۰
امنیت	۳/۲۳۸۶	۱/۲۶۹۷۲	۱/۰۶۴۵۴	۵۰/۱۷	۳۸۷	۰/۰۰۰
روشنایی	۳/۲۳۸۶	۱/۲۶۹۷۲	۱/۰۶۴۵۴	۵۰/۱۷	۳۸۷	۰/۰۰۰
روابط همسایگی	۲/۵۷۳۸	۱/۸۵۲۳۰	۱/۰۴۳۲۷	۵۹/۴۸۳	۳۸۷	۰/۰۰۰

با توجه به یافته‌های جدول (۶) و استفاده از آزمون t تک نمونه‌ای و با توجه به اینکه سطح معنی‌داری (۰/۰۰۰) کوچک‌تر از میزان خطا (۰/۰۱) است و با میزان احتمال ۹۵ درصد می‌توان ادعا کرد که بیشتر پاسخگویان شرایط زیست محیطی را با مقدار t برابر با ۷۹/۱۳۶، دید و منظر با مقدار t برابر با ۶۸/۱۲، فضای کالبدی با مقدار t برابر با ۵۴/۳۶۰، تسهیلات شهرک را با مقدار t برابر با ۶۶/۵۲، دسترسی و حمل‌ونقل با مقدار t برابر با ۷۹/۶۷۱، مدیریت و نگهداری با مقدار t برابر با ۱۸/۵۷، وضعیت اقتصادی با مقدار t برابر با ۶۸/۹۵، امنیت با مقدار t برابر با ۵۰/۱۷، روشنایی با مقدار t برابر با ۵۰/۱۷ و روابط همسایگی را با مقدار t برابر با ۵۹/۴۸۳ در رضایتمندی از شهرک سکونتگاهی علی اکبر موثر دانسته‌اند.

در واقع شهرک علی اکبر از وضعیت نامطلوب زیست محیطی برخوردار است. اکثر خیابان‌های اصلی شهرک خاکی و فاقد آسفالت مناسب می‌باشد و از لحاظ دید و منظر فضای مطلوب با چشم‌انداز مناسب طراحی نشده و فاقد طراحی‌های استاندارد است همان گونه که در شکل‌های (۴ و ۵ و ۶) مشاهده می‌شود بلوارها و خیابان‌های شهرک از فضای سبز نامناسب و همچنین طراحی نامنظم برخوردار می‌باشد که این موارد در میزان ناراضی‌تی از فضای سکونتگاهی شهرک علی اکبر تأثیر به‌سزایی گذاشته است. همچنین از لحاظ کالبدی با توجه به وزش بادهای ۱۲۰ روزه و فراوانی ریزگردها در منطقه، با تجمع انبوهی از ماسه‌های روان در اکثریت پیاده‌روها مواجه هستیم.

شکل ۴. وضعیت نامطلوب زیست محیطی شهرک علی اکبر

شکل ۵. وضعیت نامطلوب دید و منظر شهرک علی اکبر

شکل ۶. وضعیت نامطلوب فضای کالبدی شهرک علی اکبر

یافته‌های تحلیلی

فرضیه اول: بین ویژگی‌های مختلف فردی- اجتماعی ساکنین شهرک سکونتگاهی علی اکبر و میزان رضایتمندی از این مجتمع رابطه وجود دارد.

جدول ۷. نتایج آزمون T دو نمونه مستقل پیرامون رضایتمندی از شهرک سکونتگاهی برحسب وضعیت جنسیت

گروه	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	انحراف معیار
زن	۸۱	۱۳۷/۱۲۳۵	۲۷/۳۴۱۵۴	۳/۰۳۷۹۵
مرد	۲۹۵	۱۳۷/۴۵۴۲	۲۷/۴۲۵۶۷	۱/۵۹۶۷۸

نتایج توصیفی جدول (۷) نشان می‌دهد که از کل ۳۸۸ پاسخگو به متغیر "رضایتمندی از شهرک علی اکبر"، ۸۱ نفر زن و ۲۹۵ نفر نیز مرد بوده‌اند، میانگین میزان رضایتمندی از شهرک سکونتگاهی در میان زنان ۱۳۷/۱۲ در میان مردان ۱۳۷/۴۵ بوده است. نتایج توصیفی بیانگر این است که میانگین رضایتمندی از شهرک علی اکبر در میان مردان بیشتر است، ولی برای حصول اطمینان از سطح معنی‌داری این تفاوت باید به نتایج آزمون بین این دو متغیر توجه کنیم.

جدول ۸. نتایج آزمون t-test برای مقایسه دو گروه در مقیاس میزان رضایتمندی از شهرک برحسب جنسیت

سطح معنی‌داری	عدد t	درجه آزادی
۰/۹۲۳	۰/۵۴۹	۳۷۴

نتایج آزمون T جدول ۸ با فرض برابری واریانس‌های دو گروه حاکی از این است که با سطح معنی‌داری $\alpha=0/923$ و T به دست‌آمده برابر با ۰/۹۲۳ محاسبه شده است، از آنجا که سطح معنی‌داری به دست‌آمده یعنی $(\alpha=0/584)$ از سطح معنی‌داری مورد نظر ما $(\alpha=0/05)$ بزرگ‌تر است، مدرک کافی برای رد فرض صفر خود نداریم، فرضیه صفر ما تایید و فرضیه اصلی ما رد می‌شود بنابراین نتیجه می‌گیریم که میزان رضایتمندی از شهرک سکونتگاهی علی اکبر در بین هردو گروه یکسان بوده است.

جدول ۹. نتایج آزمون T دو نمونه مستقل پیرامون رضایتمندی از شهرک علی اکبر برحسب وضعیت تأهل

گروه	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	انحراف معیار
متاهل	۳۳۳	۱۳۷/۹۶۳۱	۲۷/۱۰۵۶۲	۱/۵۰۳۵۵
مجرد	۵۵	۱۳۳/۵۶۲۵	۲۹/۸۱۴۲۵	۴/۳۰۳۳۲

نتایج توصیفی جدول ۹ نشان می‌دهد که از کل ۳۸۸ پاسخگو به متغیر «رضایتمندی از شهرک»، ۳۳۳ نفر متاهل و ۵۵ نفر نیز مجرد بوده‌اند، میانگین میزان رضایتمندی از مجتمع در میان متأهلین ۱۳۷/۹۶ در میان مجردان ۱۳۳/۵۶ بوده است. نتایج توصیفی بیانگر این است که میانگین رضایتمندی از شهرک در میان متأهلین بیشتر است، ولی برای حصول اطمینان از سطح معنی‌داری این تفاوت باید به نتایج آزمون بین این دو متغیر توجه کنیم.

جدول ۱۰. نتایج آزمون t-test برای مقایسه دو گروه در مقیاس میزان رضایتمندی از شهرک برحسب وضعیت تأهل

سطح معنی‌داری	ضریب همبستگی	درجه آزادی
۰/۳۰۱	۰/۱۰۳	۳۸۷

نتایج آزمون T با فرض برابری واریانس‌های دو گروه حاکی از این است که با سطح معنی‌داری $\alpha=0/301$ و T به دست‌آمده برابر با ۱/۰۳ محاسبه شده است، از آنجا که سطح معنی‌داری به دست‌آمده یعنی $(\alpha=0/301)$ از سطح معنی‌داری مورد نظر ما $(\alpha=0/05)$ بزرگ‌تر است، مدرک کافی برای رد فرض صفر خود نداریم، فرضیه صفر ما تایید و فرضیه اصلی ما رد می‌شود بنابراین نتیجه می‌گیریم که میزان رضایتمندی از شهرک در بین هردو گروه یکسان بوده است.

جدول ۱۱. آزمون ضریب همبستگی اسپیرمن رابطه بین تحصیلات با رضایتمندی از شهرک سکونتگاهی

ضریب همبستگی	۰/۷۶۳۰
سطح معنی‌داری	۰/۰۰۲
تعداد پاسخگویان	۳۸۸

نتایج به دست‌آمده از آزمون ضریب همبستگی بین دو متغیر تحصیلات پاسخگویان با رضایتمندی از شهرک سکونتگاهی حاکی از آن است که در بین ۳۸۸ پاسخگوی مورد مطالعه ضریب همبستگی با سطح معنی‌داری $\alpha=0/002$ برابر با $R=0/163$ محاسبه شده است. از آنجا که این سطح معنی‌داری از سطح معنی‌داری مورد نظر ما $\alpha=0/05$ کمتر است مدرک کافی برای رد فرض صفر خود داریم، در نتیجه فرضیه صفر ما رد و فرضیه اصلی ما تایید می‌شود.

فرضیه دوم: بین طراحی شهرک سکونتگاهی علی اکبر و میزان رضایتمندی ساکنین از آن‌ها رابطه وجود دارد.

جدول ۱۲. رابطه بین طراحی مجتمع مسکونی و میزان رضایتمندی از شهرک علی اکبر

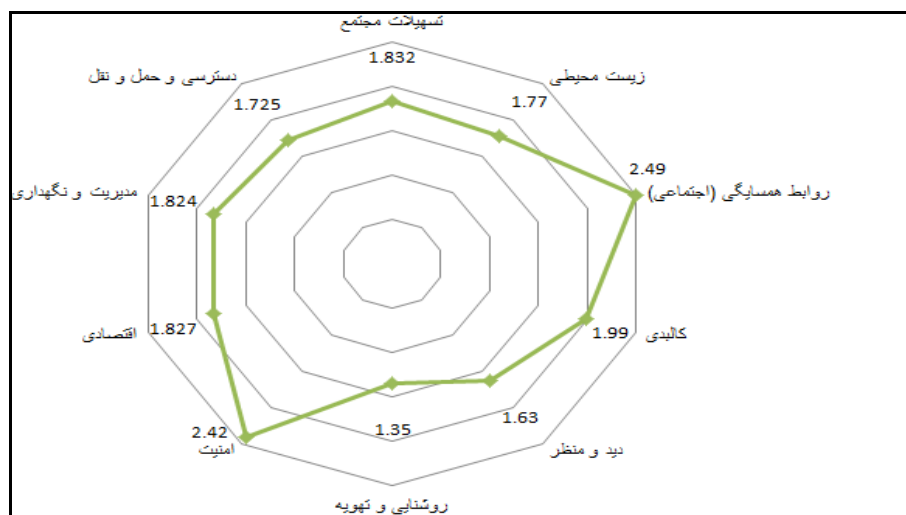
طراحی شهرک سکونتگاهی و میزان رضایتمندی	میانگین	انحراف معیار	اشتباه معیار	مقدار T	درجه آزادی	سطح معنی‌داری
	۳/۵۰۲۶	۱/۱۳۰۹۶	۰/۵۷۴۲	۶۱/۹۷	۳۸۷	۰/۰۰۰

با استفاده از آزمون تی تک نمونه‌ای در رابطه با تایید یا رد فرضیات، مشاهده می‌شود که با در نظر گرفتن سطح معنی‌داری $(0/000)$ کوچک‌تر از میزان خطا $(0/01)$ است که در نتیجه با احتمال ۹۵ درصد می‌توان ادعا کرد که فرض فرضیه اصلی را که مبنی بر این

ادعا که "بین طراحی شهرک سکونتگاهی و میزان رضایتمندی از شهرک رابطه معنی‌داری وجود دارد" تأیید می‌شود. در واقع؛ با استفاده از اطلاعات موجود در جدول مشاهده می‌شود که بیشتر پاسخگویان طراحی شهرک سکونتگاهی را در رضایتمندی از شهرک در حد بالایی دانسته‌اند.

فرضیه سوم: به نظر می‌رسد با توجه به سنت کهن منطقه مسائل اجتماعی سهم بیشتری از رضایتمندی ساکنان شهرک را دارد. پاسخ‌گویان در ارتباط با سهم و نقش هر یک از مسائل اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی در میزان رضایتمندی ساکنان از شهرک علی‌اکبر، حاکی از آن است که پاسخ‌گویان محرکه‌های اجتماعی را با میانگین ۲/۴۹ (شکل ۷) با توجه به فرهنگ کهن منطقه و تعاملات اجتماعی روستاییان در میزان رضایتمندی از شهرک مشهود دانسته‌اند. همان‌طور که جدول (۶) ملاحظه می‌شود، فاکتورهای موردبررسی در این جدول نشان می‌دهد که عوامل اجتماعی نقش چشمگیری در میزان رضایتمندی از شهرک دارد و نتایج آزمون Ci-Square (خی دو) در تمامی فاکتورهای موردبررسی وضعیت معناداری را نشان می‌دهد. همچنین از آنجای که مقدار p.value کوچک‌تر از $(\alpha=0/05)$ است.

بنابراین فرضیه اصلی تحقیق مبنی بر اینکه با توجه به سنت کهن منطقه مسائل اجتماعی سهم بیشتری از رضایتمندی ساکنان شهرک را دارد، مورد تأیید قرار می‌گیرد.

شکل ۷. مجموع میانگین هر کدام از ابعاد تحقیق

نتیجه‌گیری

از آنجا که ویژگی‌های فردی در ادراک رضایتمندی و یا نارضایتی از کیفیت محیط سکونتی بی تأثیر نیست؛ در این تحقیق به منظور ارزیابی میزان رضایتمندی ساکنان از شهرک سکونتگاهی علی‌اکبر، ارتباط ویژگی‌های فردی را به عنوان متغیرهای مستقل با متغیر وابسته رضایتمندی از شهرک سکونتگاهی مورد ارزیابی قرار گرفته است. بر اساس یافته‌های توصیفی تحقیق (با استفاده از آزمون T و کای اسکوئر) بین متغیرهای مستقل از قبیل جنسیت، تحصیلات، وضعیت تأهل، افراد با رضایتمندی از واحدهای مسکونی رابطه معنی‌داری وجود دارد. همچنین نتایج حاصل از تحلیل همبستگی اسپیرمن نشان می‌دهد که رابطه متغیرهای سن، تحصیلات و تأهل با رضایت از شهرک سکونتگاهی معنی‌دار و مثبت می‌باشد.

از سوی دیگر، نتایج حاصل از آزمون t تک نمونه‌ای در سطح $0/095$ نشان داد که رضایتمندی افراد از شهرک سکونتگاهی در حد متوسط به ضعیف بوده است. به‌طوری‌که ساکنان از ابعاد روابط همسایگی (اجتماعی) و امنیت رضایت نسبی داشته‌اند. همچنین معیارهای روشنایی و تهویه و ویژگی‌های کالبدی، تسهیلات مجتمع، دسترسی و حمل‌ونقل، مدیریت و نگهداری، دید و منظر، روابط همسایگی و زیست‌محیطی نارضایتی (ضعیف) ساکنان را در برداشته است؛ در مطالعات مشابهی که در حیطه رضایتمندی از محیط‌های سکونتی شکل گرفته، تقریباً نتایج یکسانی به دست آمده است. به عنوان مثال، رفیعیان و همکاران، در مطالعه ای که در

سال ۱۳۸۸ در محله نواب انجام داده‌اند، میزان رضایتمندی ساکنان این محله را در حد متوسط (۲/۹۵) ارزیابی کرده‌اند. همچنین عبدال موهیت در سال ۲۰۱۰ میزان رضایت مسکونی را در مسکن ارزان قیمت در کوالالامپور مالزی مورد بررسی قرار داده‌اند و نتایج آن حاکی از رضایت نسبی ساکنان از مسکن ارزان قیمت می‌باشد (Abdul Mohit & et al, 2010). نتیجه به دست آمده همچنین با نتایج مطالعه شایان، تقیلو و خسروبیگی (۱۳۸۹) مطابقت دارد؛ اما برخلاف نتیجه مطالعه رفیعیان، عسگری و عسگری زاده (۱۳۸۸) می‌باشد.

جدول (۱۳) مجموع میانگین های هر کدام از ابعاد عینی و ذهنی تحقیق را نشان می‌دهد، میانگین ابعاد ذهنی، روابط همسایگی (۲/۴۹) و امنیت (۲/۴۲) بوده که نشان از رضایت نسبی ساکنان از ابعاد ذهنی داشته‌اند. همچنین میانگین معیارهای عینی، روشنایی و تهویه (۱/۳۵) و ویژگی‌های کالبدی (۱/۹۹)، تسهیلات شهرک (۱/۸۳)، دسترسی و حمل‌ونقل (۱/۷۲)، مدیریت و نگهداری (۱/۸۲)، دید و منظر (۱/۶۳) و زیست‌محیطی (۱/۷۷) بوده که نارضایتی (ضعیف) ساکنان را در برداشته است؛ همان طور که ملاحظه می‌شود اغلب معیارهای رضایتمندی از واحدهای سکونتی در سطح ضعیف قرار گرفته‌اند و میزان رضایتمندی ساکنان از شهرک سکونتگاهی علی‌اکبر در حد ضعیف (۱/۸۸) برآورد شده است.

جدول ۱۳. مجموع میانگین هر کدام از ابعاد تحقیق

۱/۸۳	تسهیلات شهرک
۱/۷۲	دسترسی و حمل‌ونقل
۱/۸۲	مدیریت و نگهداری
۱/۸۲	اقتصادی
۲/۴۲	امنیت
۱/۳۵	روشنایی و تهویه
۱/۶۳	دید و منظر
۱/۹۹	کالبدی
۲/۴۹	روابط همسایگی (اجتماعی)
۱/۷۷	زیست‌محیطی
۱/۸۸	مجموع میانگین

از این رو به نظر می‌رسد رسیدگی به شهرک سکونتگاهی علی‌اکبر و افزایش تسهیلات و امکانات و کاهش مشکلاتی که ساکنان با آن درگیر هستند در افزایش سطح رضایتمندی از محل سکونتشان مؤثر می‌باشد و ضرورت آن احساس می‌گردد. نتایج این تحقیق، با نتایج تحقیقات جیمز و همکاران (۲۰۱۹)، فرهادی و همکاران (۱۹۳۱)، علیزاده و دیگران (۱۹۳۲) و بارانی پسیانی و دیگران (۱۳۹۳) همخوانی دارد و آن‌ها را تأیید می‌کند. همچنین از آنجایی که پژوهش حاضر شاخص‌های هر دو بعد عینی و ذهنی را مورد بررسی قرار داده، با مطالعات مک کرا و همکاران (۲۰۰۶)، هیگز (۲۰۰۷)، برتون و همکاران (۲۰۰۸) و روجاس (۲۰۰۸) از لحاظ روش‌شناسی و انتخاب مولفه‌ها هم ردیف می‌باشد.

از جمله پیشنهادهای کاربردی و عملیاتی که برای محدوده مورد مطالعه مطرح می‌شوند، عبارتند از:

- مدیریت بهداشتی و فراهم کردن تسهیلات و خدمات در سکونتگاه‌های جدید و نیز در محدوده شهرک علی‌اکبر.
- ارائه امکانات تولیدی و تقویت زیرساخت‌های لازم برای افزایش تولید و افزایش درآمد ساکنین در جهت افزایش ضریب ماندگاری آنان در شهرک.

- تکمیل و احداث هر چه سریعتر پروژه‌های عمرانی از قبیل سالن ورزشی، مجتمع تجاری، و...

- جلب سرمایه گذار در بخش شهرک با اعطای امتیازات مناسب.

- توسعه کمی و کیفی انواع زیرساخت‌های سکونتگاهی و ارتباطی و همچنین ارتقای دسترسی مردم به انواع امکانات.

- افزایش سطوح فضاهای عمومی باز از جمله فضای سبز در سطح محله با هدف ارتقاء استانداردهای گذران اوقات فراغت

References

- Arastan Consulting Engineers. (2012). *Detailed Compilation Plan for Aliakbar City*, Summary Report. Road and Urban Development Office of Sistan and Baluchestan Province. (In Persian)
- Alizadeh, J., Barkhi, H., Rahimi, H., & Afsharipour, A. (2013). Measurement and evaluation of quality of life in areas using the method of similarity to fuzzy ideal option. Case study: Mirandeh-Fars Province. *Rural Research Journal*, 4 (3), 615-640. (In Persian)
- Canter, D. (1977). *The Psychology of Place*. Architectural Press, London.
- Choudhury I. (2005). A Conceptual Model of Resident Satisfaction with Reference to Neighborhood Composition.
- Farhadi, A., Foroughan, M., & Mohammadi, F. (2012). Quality of life of rural elderly: Case study: Dashti city of Bushehr province. *Iranian Journal of Aging*, 1 (21), 18-71. (In Persian)
- Fathi, Sidayi, S., Taheri, Z., & Hedayati, Z. (2015). Assessment of Residents Satisfaction with Environmental Quality of Rural Housing Case Study: Comparison of Old and New Texture of Hajjatagha Village in Lenjan. *Spatial Planning (Geography)*, 5 (2), 1-24. (In Persian)
- Foroughi, M.A. (2011). *The Wisdom of Wisdom in Europe*. Volume 2, Tehran: Publishing Zavar, 202 pages. (In Persian)
- Ganpat, W., Ramdial, R., & Narine, K.L. (2014). *Farmers Satisfaction with the Extension Service in Trinidad West Indies*, Conference: Association for International Agricultural & Extension Education, At Miami, Florida, Vol. 21,
- Ghanbari, A. (2011). An Analysis of Rural Housing Inequalities in East Azarbaijan Province in 2008, *Housing and Rural Environment*, 30, 33-50. (In Persian)
- Haji Nejad, A., Rafayan, M., & Zamani, H. (2011). The Study and Ranking of Factors Affecting the Satisfaction of Citizens in Quality of Living Environment (Case Study: Comparison of Old and New Texture of Shiraz City). *Human Geographic Researches*, 77, 129-143. (In Persian)
- Hajinejad, A., Rafieian, M., Zamani, H., (2010). Investigating individual variables affecting citizens' satisfaction with the quality of life environment Case study: Comparison of old and new textures in Shiraz. *Geography and Development*, 8 (17), 63- 82. (In Persian)
- Highs. (2007). *City of Winnipeg Quality of Life Indicators*, In Sirgy, M. J., Rahtz, D., and Swain, D. [eds] *Community Quality of Life Indicators: Best Cases 2*, Springer, 127-176.
- Khadem Al-Husseini, A., Mansourian, H., & Sattari, M.H. (2012). Measurement of mental quality of life in urban areas (Case: Noorabad city, Lorestan province). *Geography quarterly and environmental studies*, 1 (1), 7-18. (In Persian)
- Khatun Abadi, A., Saberi, Z., & Ebrahimi, S. (2011). Residents' Satisfaction with Quality of the Living Environment: A Case Study of the Village of Asheghabad City. *Rural Development*, 14 (1), 83-99. (In Persian)
- Mc Cray, J.W., & Day, S.S. (1977). Housing Values, *Aspiration and Satisfaction as Indicators of Housing needs*, *Home Economics*, 5 (4), 244-254.
- Offia Ibem, E., & Aduwo, E. B. (2013). Assesment of residential satisfaction in public housing in Ogun state, Nigeria, *Habitat International*, 163-175.
- Orrell, A., Mckee, k., Torrington, J., Sarah, B., Darton, R., Netten, A., & Lewis, A. (2013). Relationship between building desingn and residents quality of life in extra care housing.
- Pourahmad, A., Farhoudi, R., Habibi, K., & Keshavarz, M. (2011). Investigating the Role of Quality of Residential Environment in Inland Urban Migrations (Case Study: Old Khoramabad Textures). *Human Geographic Researches*, 75, 17-36. (In Persian)
- Rafiean, M., Asgari, A., Asgarizadeh, (2009) Satisfaction of Citizens from Urban Living Environment. *Environmental Sciences*, 7 (1), 57-68. (In Persian)
- Rafieian, M., Asgari, A., & Asgarizadeh, Z. (2009). Measurement of Satisfaction of Nawab Neighborhood. *Geographic Research*, 41 (23), 28 -53. (In Persian)
- Rahmati, S., Ghayed, R., & Jamshidi, S. (2015), Evaluation of the relationship between objective and subjective indicators of quality of life in the integrated villages in the city

- (Case study: Kheyrahad and Eishabad neighborhoods of Yazd city). *Geographic researches (Geographic researches)*, 47 (1), 63-80. (In Persian)
- Seongyeon, A., Christine, C. Cook. (2009). Quality of Community Life among Rural Residents: An Integrated Model, Springer Science+Business Media B.V, 377-389
- Shayan, H., Taghilo, A. A., & Khosro Beigi, R. (2010). Estimation of satisfaction of villagers from habitat environment: A Case Study of Kandjan Province. *Rural Developmental Quarterly*, 4 (4), 155-179. (In Persian)
- Van Poll, R. (1997). *The Perceived quality of the urban residential environment: A multiattribute evaluation*. Netherlands: Gronigen University Press.
- Zabihi, H., Farah, H., & Rahbari Manesh, K. (2011). Investigating the relationship between the level of satisfaction of residential complexes and the impact of residential complexes on human relationships (Case study of residential complexes in Tehran). *City identity*, 5 (8), 103-118. (In Persian)
- Zaboli, Z. (2012). Analysis of the Pattern of Passive Defense in Rural Areas of Mohammad Abad Sistan, MSc., *Department of Geography*, University of Zabol, 214-10. (In Persian)

How to cite this article:

Rezaei KahKa, A.M., Mirlotfi, M., Heydari Mokarrar, H. and Nouri, M. (2018). Analysis of objective and subjective satisfaction s dimension of residential settlement (Case Study: Ali Akbar settlement). *Journal of Studies of Human Settlements Planning*, 13 (3), 577-593. http://jshsp.iaurasht.ac.ir/article_545183_en.html

Analysis of objective and subjective satisfaction s dimension of residential settlement (Case Study: Ali Akbar settlement)

Abdul Majid Rezaei KahKa*

Msc, Geography & Rural Planning, University of Zabol, Zabol, Iran

Mahmoureza Mirlotfi

Associate Professor, Dep. of Geography & Rural Planning, University of Zabol, Zabol, Iran

Hamid Heydari Mokarrar

Associate Professor, Dep. of Geography & Rural Planning, University of Zabol, Zabol, Iran

Maryam Nouri

Msc, Geography & Rural Planning, University of Zabol, Zabol, Iran

Received: 13/07/1395

Accepted: 23/05/2018

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Housing or living space should have performance from 2 direction: first: material aspects of the environment with good access, good facilities, optimum temperature, pressure suits, Proper lighting and so on, and the other the spiritual needs of people in terms of accountability, the creation of suitable spaces with lifestyle and culture and social tradition; if these two conditions are combined with each other to the fullest extent, can induce good sense of housing and provide some degree of consent. Different models can be used for evaluating of Satisfaction for residents in different areas of executive projects and services delivered to them from. Based on a classification, measurement satisfaction models of users of services divided to "objective and subjective". Objective models based on the idea that measure the satisfaction of users through indicators that correlated strongly with highly satisfaction. Mental models measured according to satisfaction level of users' needs and act in accordance with the perception of users from consent. These models use directly from the ideas and attitudes of satisfaction and offer their users' interest that is closer to their perception. This study analyze the satisfaction level of rural settlements of Ali Akbar's settlements aliakbar settlement in both objective and subjective models.

Methodology

This study is based on data obtained from field observations and interviews and completing questionnaires of the sample that the analytical method is discussed. The study population according to the 1390 census town is Ali Akbar settlement , is equal to 5,600 and the sample size of the sample at 95% confidence level ($96/1 = T$) is equal to the estimated 388 heads of households according to kocaran formula that the collected information c was analyzed by SPSS software. The reliability and validity study, is 0/247.

Result and Discussion

The findings of the research (using T and chi-square test) show that there is meaningful relationship between independent variables such as gender, education, marital status with satisfaction of residential units. The results of Spearman correlation analysis shows that the

* Corresponding Author:

Email: maj.rezaei49@gmail.com

relationship between age, education and marital satisfaction of the residential complex is significant and positive.

The results also showed that the rate of satisfaction of residents of Ali Akbar settlement is weak (۱/۸۸۵۸), and residents have Relative satisfaction of the dimensions of neighborly relations (social) security. Also, lighting and ventilation standards of physical, complex facilities, access and transport, management and maintenance, the aesthetics, and environmental neighborly made discontent of resident (poor) So often satisfaction criteria from residential units is very weak.

Conclusion

Satisfaction approaches are approaches have been entered in relation to environmental quality issues that in recent decades. In this model, residents evaluate their home environments based on important factors affecting satisfaction of residential environment for people is different because of different personal characteristics and position. The satisfaction of building is one of the issues that confirmed in residential environment that part of the satisfaction of life. As individual characters in the perception of satisfaction or dissatisfaction with the quality of residential environment is effective; in this study to evaluate the satisfaction of residents of residential complexes of Ali Akbar settlement, the relationship between individual characteristics as independent variables with the dependent variable satisfaction with residential is evaluated.

The following suggestions is provided

Health management and providing facilities and services in new settlements and settlements within the aliakbar settlement is very necessary.

Key recommendation of the study is to draw the attention of policymakers to the importance of social and sociological variables before implementation of the project, during and after the implementation of projects. Why the lack of attention to these variables can make social damage, psychological and ...

Keywords: satisfaction, residential settlement, aliakbar settlement, Hamon Township